

השירותים הדרושים למאמץ המלחמתי של צה"ל. מערכת מידע זו עדיין איננה שלמה ואין ללמוד ממנה אם כשע"ח יוכלו המפעלים לספק את התפוקות והשירותים שבנינם הוכרוזו כמפעלים חיוניים.

כ-20% מהמפעלים האזרחיים החיוניים שבמערכת הביטחון חסר כוח אדם לשע"ח, במיוחד במקצועות טכניים, דבר העלול לגרום שיבושים ותקלות בהפעלתם כשע"ח. במפעלים רבים, שהפסקת זרם החשמל עלולה לפגוע בצורה קשה באספקת מוצריהם, אין רזרבות מוצרים לשע"ח. במידה חסר הדבר במפעלים הדרושים לחיל האוויר, לתע"א ולכתי חוליה. במפעלים רבים חסרים מאגרי מים ובמידה סדודה מאגרים לרלק. כמו כן חסרים למפעלי מערכת הביטחון אמצעים להובלה יבשתית בנפח כולל של כ-35% מהדרוש.

הרשות טרם הכינה את התכנית הרב שנתית לשע"ח, שגמר הכנתה נקבע ליוני 1981.

ממצאי מעקב

נזקי רכב צבאי

דו"ח שנתי 30, עמ' 704

מחלקת נזקי רכב צבאי ביחידת ביטוח ותביעות לא ניהלה רישום מרוכז על הודעותיה לחברות הביטוח ולא קיימה מעקב אחר גביית סכומי הנזק מחברות הביטוח. במאות מקרים העבירה המחלקה לחברות הביטוח הודעות, שלא היה נקוב בהן סכום הנזק, בעשרות מקרים לא עמדה היחידה על כך, שחובות של חברות הביטוח, באלפי שקלים, ייפרעו סמוך להגשת התביעה; לעתים נתקבלו הסכומים באיחור של שנים מספר. בעשרות מקרים הגישה היחידה תביעות לחברות ביטוח שנים מספר לאחר התאונה.

היחידה הנהיגה רישום מסודר על משלוח הודעות לחברות הביטוח; יש הקפדה על רישום סכום הנזק בגוף ההודעה.

היחידה, טרם הנהיגה מעקב אחר גביית סכומי הנזק מחברות הביטוח. נמצאו מקרים, גם בשנת 1981, שתביעות לחברות הביטוח הוגשו באיחור רב. למשרד מבקר המדינה נמסר, שבשנת 1982 ינוהל מעקב אחר הגשת תביעות באמצעות המחשב; בשלב ראשון — אחר תביעות שוטפות. משרד מבקר המדינה העמיד את היחידה על כך, שיש לערוך מעקב אחר כל התביעות, ללא יוצא מן הכלל, ולעמוד על קבלת הפיצויים מן החברות סמוך למועד הגשת התביעות.

ביוני 1978 מונה כונס נכסים לחברת ביטוח, שביטחה את כלי הרכב הרשומים באיזור יהודה ושומרון ובחבל עזה. לאחר מינוי כונס הנכסים אספה המחלקה נתונים על חלק מהתביעות שהגישה לחברה בגין תאונות בין רכב צבאי לבין רכב שהיה רשום באזורים אלו. התברר, שהיו עשרות תביעות כאלה. בידי המחלקה לא היו רישומים מספיקים כדי לאתר את כל התביעות שהוגשו לחברת הביטוח ולעקוב אחר סילוקן.

היחידה הגישה לכונס הנכסים של חברת הביטוח 15 תוכחות חוב. בגלל רישום לקוי לא יכלה היחידה לוודא, שלא היו לה תביעות נוספות לחברת הביטוח.

עד מועד סיום ביקורת המעקב לא קיבלה היחידה מכונס הנכסים סכום כל שהוא על חשבון תביעותיה.

נמצאו עשרים מקרים, שהיחידה שילמה פיצוי לבעלי הרכב, ולא תבעה מחברות הביטוח את סילוק חלקן בנזק. על פי ההסכמים בתיקי התביעות, שנוהלו ביחידה, לא נמצא הסבר לאי-הגשת תביעות לחברות הביטוח; והיחידה לא נתנה הסברים משכנעים לכך. משרד מבקר המדינה העמיד את משרד הביטחון על הצורך לאתר את כל המקרים מסוג זה ולהגיש תביעות לחברות הביטוח.

בעקבות הביקורת החלה היחידה לבדוק מסמכים כדי לאתר את המקרים, שלא הוגשו תביעות או לא ניגבו סכומי התביעות. במרעד עריכת ביקורת המעקב עסקה היחידה בבדיקת המקרים משנת 1979 ואילך. בכל מקרה, שהיחידה לא גבתה את סכומי התביעות, היא שולחת תזכורות לחברות הביטוח בדבר סילוק סכומי הנזק על פי תביעות שהוגשו; היחידה מגישה תביעות במקרים שהתביעות טרם הוגשו. מאחר שלפי "הסכמי החצייה" בין היחידה ובין חברות הביטוח אין סכומי הנזק נושאים ריבית או הצמדה, דרושה פעולה מזורזת של היחידה כדי לאתר את כל המקרים ולהבטיח גבייה של סכומי הנזק, מוקדם ככל האפשר.

נתגלעו חילוקי דעות בין היחידה לבין אבנר — איגוד לביטוח נפגעי רכב בע"מ (בשם מבטחי רכב המורשים בישראל), בפירוש חלק מסעיפי חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה—1975. עד סיום הביקורת לא הגיעו הצדדים לפירוש מוסכם, ומשום כך השהתה היחידה את הטיפול ב-11 תביעות מחברות הביטוח בנין נזקי גוף שנגרמו לחיילים שנהגו ברכב צבאי, שהיה מעורב בתאונות.

במרעד עריכת ביקורת המעקב עדיין לא הגיעו הצדדים לסיכום. לפיכך לא הגישה היחידה תביעות שיפוי לחברות הביטוח במקרים רבים שחיילים נפגעו בעת שנהגו ברכב צבאי ועקב הפגיעה מקבלים, הם או משפחותיהם, תגמולים באמצעות אגף השיקים במשרד הביטחון.

באיזור המרכז הוזמנו עבודות השמאות מארבעה משרדים; באזורים האחרים הוזמנו מרבית העבודות ממשרד שמאות אחד בכל איזור. משרד מבקר המדינה דן עם היחידה בדבר הצורך לווסת את חלוקת העבודה בין משרדי השמאות הפועלים בכל איזור, באופן שיבטיח חלוקה סבירה ביניהם.

היחידה מנהלת רישום, שעל פיו מחולקת העבודה בין משרדי השמאות.

לא היה ביחידה עובד בר-סמכא, שתפקידו לבחון את סבירות חוות הדעת של משרדי השמאות. לא חל שינוי.

חלק מן הרכב הצבאי המעורב בתאונות הוא רכב ייעודי. קבלת מידע על מחירים מעודכנים של חלפים לרכב כזה הוא תנאי בסיסי להגשת תביעות נגד הגורם האחראי לנזק. מחירי החלפים, כפי שהם רשומים בסדנאות של צה"ל ומשמשים בסיס למתן חוות דעת על היקף הנזק, נמוכים מהמחירים הריאליים. ביוני 1979 הוחלט לעדכן את מחירי החלפים.

יש בידי היחידה מחירים מעודכנים לגבי חלפים של כמה סוגי רכב. משרד הביטחון פועל כדי להשיג מחירי מחירי מעודכנים של חלפים לסוגי הרכב האחרים.

בחלק מתיקי התביעות מתיקים מסמכים אישיים ומסמכים בדבר מצב הבריאות של נפגעים, שיש להתייחס אליהם כאל חסויים; לא הוצאה הוראה בדבר אופן שמירת התיקים. חלק מהתיקים שנגמר בהם הטיפול נמצאו במקומות, שהגישה אליהם הייתה בלתי מבוקרת; לא היה רישום על נטילת תיקים מהתיקיה, דבר שהיקשה לפקח על שלימות התיקים, על תנועתם ועל איתורם בשעת הצורך.

לא חל שינוי. היחידה הסבירה, שמחמת הגבלות על הוספת כוח אדם לא עלה בידה לקבל עובד לפיקוח על התיקיה.

לא היה ביחידה מעקב מסודר אחר אישור חשבוניות של משרדי שמאות. הדבר גרם בירורים ממושכים בין היחידה לבין משרדי השמאות ועם אגף הכספים במשרד הביטחון.

התל מ-1980 הונהג ביחידה מעקב אחר אישור החשבוניות, ואין עוד בירורים ממושכים כבעבר.

בשנים 1978 ו-1979 ערך משרד הביטחון סקרים ביחידה לשם הגדרת צורכי המחשוב שלה. עד דצמבר 1979 לא נתקבלה במשרד הביטחון החלטה בדבר הכנת תכנית מחשב ליחידה.

ב־1980 אושרה הכנת תכנית מחשב ליחידה, שלפיה יסופק מידע על תיקי תביעות שנפתחו, תביעות שהטיפול בהן נסתיים, מספריהם של כלי רכב שהיו מעורבים בתאונות, ותשלומים ותקבולים בגין התביעות בטיפול. נמסר למשרד מבקר המדינה, שהכנת התכנית נמצאת בשלבים מתקדמים והיא תופעל במחצית השנייה של שנת 1982.

מבקר פנימי, שפעל ביחידה, חדל לעסוק בביקורת באמצע 1979, ועד סוף אותה שנה לא מונה במקומו מבקר אחר.

מתחילת 1980 פועל ביחידה מבקר פנימי.

טיפול בתביעות בעד נזקים

דו"ח שנתי 30, עמ' 709

יחידת ביטוח ותביעות ריכזה טיפול בתביעות, שהגישו תושבים מרמת השרון למשרד הביטחון בגין נזקים שנגרמו להם עקב פיצוץ שאירע במיתקן של התעשייה הצבאית. בהוראות משרד הביטחון לא היה נוהל לטיפול בתביעות המוגשות למשרד הביטחון במקרים כאלה. משרד הביטחון בדק את היערכות היחידה לטיפול בתביעות במקרים דומים והגיש, בנובמבר 1979, הצעת נוהל בנדון. במועד סיום הביקורת טרם סיימה הנהלת המשרד את דיוניה בהצעת הנוהל.

במועד עריכת ביקורת המעקב — בדצמבר 1981 — טרם הוצא נוהל בנדון.

אחד השמאים שעבד בשירות היחידה נתן כ־140 חוות דעת, ותבע שכר טירחה בסך 16,800 שקלים. עד ינואר 1980 שולמו לשמאי 8,200 שקלים. סכומי הפיצויים שנקב השמאי בחלק מחוות הדעת שנתן נראו ליחידה מוגזמים; היחידה הטילה על ועדה לבדוק חלק מן המקרים. עד סוף 1979 נתנה הוועדה חוות דעת על חמישה מקרים וקבעה סכומי פיצויים נמוכים בהרבה מאלו שניקבו בחוות הדעת של השמאי; הפיצויים שולמו לתובעים לפי קביעת הוועדה.

ועדה שבדקה את חוות הדעת של השמאי המליצה להפסיק קבלת שירותי שמאות ממנו. באישור מנכ"ל משרד הביטחון הפסיקה היחידה לקבל שירותים מהשמאי בנובמבר 1980.